

Sygn. akt II PK 285/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa Stowarzyszenia "T." w P. działającego na rzecz G.R.
przeciwko A.D.

o wznowienie postępowania,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 lutego 2019 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w L.
z dnia 11 maja 2017 r., sygn. akt V Pa [...] /17,

1. oddala skargę,

**2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 240
(dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego, w pozostałym zakresie odstępując od obciążenia
pozwanego tymi kosztami.**

UZASADNIENIE

A.D. (pozwany) 10 lutego 2017 r. złożył skargę o wznowienie postępowania zakończanego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z 15 października 2015 r., V Pa [...] /15 oraz prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z 24 kwietnia 2015 r., IV P [...] /13.

Powołując się na treść art. 401¹ k.p.c., pozwany podniósł, że 29 grudnia 2016 r. w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (poz. 2206) ogłoszony został wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15, stwierdzający, że art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm., dalej jako ustawa o czasie pracy kierowców), w związku z art. 77 § 2, 3 i 5 k.p., w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167 ze zm., dalej jako rozporządzenie delegacyjne) oraz w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 r., Nr 236, poz. 1991 ze zm., dalej jako rozporządzenie o delegacjach zagranicznych), w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W ocenie pozwanego orzeczenie to w sposób istotny wpływa na rozstrzygnięcia podjęte w zaskarżonych wyrokach oraz czyni zasadnym wznowienie postępowania, gdyż wyroki te zostały wydane na podstawie przepisów prawa, które Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodne z Konstytucją RP. Dlatego powinny zostać zmienione, powództwo zaś oddalone w całości przy zasądzeniu kosztów na rzecz pozwanego.

Wyrokiem z 11 maja 2017 r., V Pa [...] /17 Sąd Okręgowy w L. oddalił skargę pozwanego i rozstrzygnął o kosztach postępowania. W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wyjaśnił, że najistotniejsza była kwestia, czy opisany wyrok Trybunału Konstytucyjnego K 11/15 wywiera wpływ na ostateczne zakończenie sporu między

G.R. (powód) a pozwanym, a tym samym czy nie istnieją podstawy do zwrotu kosztów noclegów w razie ich niezapewnienia, czy też wając na pozostałe, a obowiązujące regulacje prawne, istnieje ciąg podstaw prawnych uzasadniających obowiązek pozwanego zrekompensowania powodowi kosztów związanych z podróżą służbową. Sąd Okręgowy zauważył, że w zaskarżonych orzeczeniach Sądy przyjęły, że pozwany byłby zwolniony z obowiązku wypłacenia ryczałtu za nocleg tylko w razie zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu. Dla uchylenia się od tego obowiązku niewystarczające było wyposażenie pojazdu w miejsce do spania. Ma to związek także z ryczałtową formą należnego świadczenia. Oznacza to, że ryczałt przysługuje pracownikowi, który niewątpliwie przebywa w nocy, czy to w kabinie samochodu, czy też w innym miejscu, którego nie można potraktować jako „bezpłatnego noclegu”. Poniesienie przez pracownika kosztów w określonej wysokości nie miało znaczenia w sprawie, gdyż istota świadczenia ryczałtowego polega na oderwaniu go od rzeczywiście poniesionych kosztów i zastąpienia ich stałą kwotą. W sprawie przyjąć więc należało, że pozwany nie zapewnił powodowi bezpłatnych noclegów rozumianych w sposób wymagany przez przepisy prawa.

Uwzględniając treść zaskarżonych wyroków, Sąd Okręgowy uznał, że w rozpoznawanej sprawie istniała podstawa prawna zasądzenia na rzecz powoda ryczałtów za noclegi wraz z ustawowymi odsetkami i oceny tej nie zmienił zakresowy wyrok Trybunału Konstytucyjnego K 11/15. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że nie powstała luka w przepisach, gdyż podstawowe metody wykładni prawa pozwalają na rozstrzygnięcie spornego zagadnienia, co oznacza, że pozwalają na stwierdzenie istnienia podstawy prawnej do ustanowienia zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej kierowcy w transporcie międzynarodowym w postaci zwrotu kosztów noclegu na podstawie art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1 k.p. Przywołany przepis art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców formułuje definicję podróży służbowej i nie stanowił przedmiotu kontroli konstytucyjnej, a więc nadal obowiązuje w systemie prawa. W okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy nie pozostawało zaś sporne, że powód przebywał w podróżach służbowych, gdyż na polecenie pracodawcy wykonywał zadania związane z transportem, powodujące konieczność wyjazdu poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce

pracy. Immanentną zaś cechą podróży służbowych są wydatki po stronie pracownika, które ostatecznie powinien zrekompensować pracodawca, albowiem idea stosunku pracy opiera się na ryzyku ekonomicznym podmiotu zatrudniającego. W tej sytuacji brak regulacji zasad zwrotu tych kosztów w ustawie o czasie pracy kierowców obliguje do ich rekompensaty za pomocą powszechnie obowiązujących przepisów prawa pracy. Powszechnym przepisem prawa pracy jest art. 77⁵ § 1 k.p. Odwołanie do podstawowej regulacji prawa pracy jest naturalne, zwłaszcza że art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców nie obejmował swym zakresem tej regulacji. W sprawie będącej przedmiotem rozpoznania, powód nie był pracownikiem zatrudnionym w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, a taki zakres podmiotowy wyznacza rozporządzenie o delegacjach zagranicznych. Skoro tak, to sięgnąć należy do źródeł prawa pracy, do których zalicza się układy zbiorowe pracy, regulaminy wynagradzania, czy w końcu postanowienia umów o pracę. Odzwierciedleniem tej reguły na gruncie przepisów o podróży służbowej jest art. 77⁵ § 3 k.p., który ustanawia normatywną podstawę do uregulowania danej kwestii w układzie zbiorowym pracy lub regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest zobowiązany do ustalenia regulaminu pracy. Dopiero gdy u pracodawcy nie ma szczegółowej regulacji w zakresie dochodzonych w sprawie ryczałtów za noclegi, art. 77⁵ § 5 k.p. przewiduje, że pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2, a więc przepisów rozporządzenia delegacyjnego, a wcześniej - rozporządzenia o delegacjach zagranicznych. Zwrot „nie zawiera postanowień o których mowa w § 3 oznacza sytuację, w której zakładowe źródła prawa pracy nie regulują należności z tytułu podróży służbowej w ogóle, ale także sytuację, w której np. regulują jedynie kwestię diet, a pomijają inne koszty podróży. Oznacza to, że u pracodawcy nie ma postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 k.p. Ponadto, występujący w tym przepisie zwrot „na pokrycie kosztów podróży” ma szeroki kontekst i obejmuje wszelkie koszty (należności), jakich rekompensaty może oczekiwać pracownik. Podstawowym kosztem, związanym z podróżą służbową, jest natomiast koszt noclegu. Formuła § 9 ust. 1 rozporządzenia o delegacjach zagranicznych opiera się na zasadzie zwrotu

kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem w wysokości limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. Zaniechanie przedłożenia rachunku nie oznacza braku kosztów noclegu po stronie pracownika, a nocleg w kabinie pojazdu nie może być uznany za zapewnienie bezpłatnego noclegu. Brak rachunku za nocleg oznacza, że pracownikowi przysługuje ryczałt za nocleg w wysokości 25% limitu. Racjonalność tego rozwiązania oznacza, że faktycznie wybór należy do pracownika, który albo przedkłada rachunek albo uzyskuje prawo do ryczałtu. Istota ryczałtu na pokrycie kosztów noclegu polega zaś na tym, że świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia oderwane jest od rzeczywistego poniesienia kosztów i nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu.

Wskazując na powyższe argumenty Sąd Okręgowy stwierdził, że po wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 11/15 nie stosuje się co prawda art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, ale stosuje się art. 77⁵ § 5 k.p. w przypadku, gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę. W rozpoznawanej sprawie w okresie objętym sporem, u pozwanego nie było żadnych regulacji dotyczących zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej dla pracowników zatrudnionych w charakterze kierowców w transporcie międzynarodowym - ani w układzie zbiorowym pracy, ani w regulaminie wynagradzania. Postanowień takich nie zawierała też umowa o pracę łącząca powoda z pozwanym. A skoro tak, to w ocenie Sądu Okręgowego w rozpoznawanej sprawie nie było podstaw do uwzględnienia skargi o wznowienie postępowania. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego K 11/15 nie ma bowiem wpływu na treść wydanych uprzednio orzeczeń. Podstawę prawną uwzględnienia roszczenia powoda o ryczałty za noclegi w spornym okresie może bowiem z powodzeniem stanowić art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1 k.p., a więc przepisy nie uznane przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wniósł pozwany, zaskarżając go w części oddalającej skargę o wznowienie postępowania. Pozwany wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, a w przypadku

stwierdzenia podstaw także o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w zaskarżonym zakresie i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Ewentualnie pozwany wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonym zakresie i jego zmianę przez oddalenie powództwa w całości i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania. Pozwany zarzucił naruszenia: 1) art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1-5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia o delegacjach zagranicznych oraz w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia delegacyjnego, przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie skutkujące przyjęciem, że z tytułu odbywania przez pracownika noclegów w kabinie pojazdu przysługują mu ryczałty za nocleg w pełnej wysokości wynikającej z przepisów wyżej wymienionego rozporządzenia, podczas gdy 24 listopada 2016 r., Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w sprawie K 11/15, w którym zakwestionował zasadność wypłaty kierowcom ryczałtu za nocleg, z zastosowaniem rozporządzenia delegacyjnego i wskazał na konieczność ustalenia nowego świadczenia dla kierowców, rekompensującego im koszty z tytułu podróży służbowej, które nie będzie ryczałtem za nocleg, gdyż ten przysługuje pracownikom odbywającym podróż służbową o charakterze incydentalnym i nie ma on zastosowania do grup pracowników mobilnych (kierowców), których specyfika pracy polega na stałym przemieszczaniu się. Natomiast Sąd Najwyższy w wyroku z 14 lutego 2017 r., I PK 77/16 (LEX nr 2258054) uznał, że do stanów faktycznych poczynawszy od 3 kwietnia 2010 r., do kierowców w transporcie międzynarodowym nie należy stosować przepisów rozporządzeń wykonawczych wydanych z upoważnienia art. 77⁵ k.p.; 2) art. 322 k.p.c., przez jego niezastosowanie przez Sąd drugiej instancji, w przypadku, gdy zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, sądy pracy rozpoznające sprawy o zapłatę ryczałtów za nocleg powinny zasądzać rekompensatę w odpowiedniej kwocie z uwzględnieniem dyspozycji art. 322 k.p.c., za odbywanie odpoczynków w kabinie samochodu ciężarowego po ustaleniu, wartościowaniu oraz weryfikowaniu uciążliwości i niedogodności odbywania noclegów w kabinach samochodów ciężarowych (wyrok Sądu Najwyższego z 28 marca 2017 r., II PK 28/16, LEX nr 2323651).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się bezpodstawna.

W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1-5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia o delegacjach zagranicznych oraz w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia delegacyjnego należy zwrócić uwagę, że w wyroku Sądu Najwyższego z 6 listopada 2018 r., I PK 145/17 (LEX nr 2573019) przypomniano, że w orzecznictwo Sądu Najwyższego prezentuje w tym zakresie następujące, ustabilizowane poglądy, zgodnie z którym po wydaniu przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z 24 listopada 2016 r., K 11/15 (Dz.U. z 2016 r., poz. 220), art. 77⁵ k.p. nadal ma odpowiednie zastosowanie do czasu pracy kierowców. W orzecznictwie Sądu Najwyższego można zidentyfikować następujące linie orzecznicze. Po pierwsze, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 21 lutego 2017 r., I PK 300/15 (LEX nr 2242158), po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r. (K 11/15) nie stosuje się art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, ale stosuje się art. 77⁵ § 5 k.p., gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę (zob. także wyroki Sądu Najwyższego z 8 marca 2017 r., II PK 409/15, LEX nr 2306366 i I PK 410/15, LEX nr 2306367). Po drugie, w przypadku obowiązywania u pracodawcy zakładowych unormowań dotyczących ryczałtu za noclegi w zagranicznej podróży służbowej kierowcy, zatrudnionego w transporcie międzynarodowym stosuje się te unormowania nawet jeżeli stawki ryczałtu za nocleg były niższe od ustalonych przepisami wydanymi na mocy art. 77⁵ k.p., a pojazd był wyposażony w kabinę do spania (wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2017 r., I PK 309/15, LEX nr 2273875; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 października 2017 r., III PZP 2/17, LEX nr 2379708). Po trzecie, w przypadku uregulowania prawa do

ryczałtu w postanowieniach dotyczących diet, przyznane w regulaminie wynagradzania świadczenie nazwane dietą i przekraczające wielokrotnie jej wysokość z powszechnie obowiązujących przepisów, może zaspokajać należności pracownika także w strefie ryczałtu za noclegi (wyroki Sądu Najwyższego z 30 maja 2017 r., I PK 154/16, LEX nr 2353606 oraz I PK 148/16, LEX nr 2319690).

Wspólne dla powołanych wyżej linii orzeczniczych jest wstępne założenie, zgodnie z którym samo zapewnienie przez pracodawcę pojazdu pozwalającego na nocleg w kabinie nie jest zapewnieniem bezpłatnego noclegu pracownikowi w podróży służbowej. Immanentną zaś cechą podróży służbowych są wydatki po stronie pracownika, które ostatecznie powinien zrekompensować pracodawca. To pracodawca ponosi ekonomiczne ryzyko. Jeżeli jego decyzja (polecenie wyjazdu) powoduje powstanie dodatkowych kosztów po stronie pracownika, to obowiązkiem zatrudniającego jest ich zwrot. Jak podkreślono w wyroku Sądu Najwyższego z 23 października 2018 r., I PK 140/17 (LEX nr 2566951), dodanie do systemu prawa odrębnej definicji podróży służbowej kierowców modyfikuje jedynie kodeksowy zakres jej znaczenia. Nie tworzy jednak wyjątku od zasady, że koszty podróży służbowej kierowcy nie będą zwracane. Wręcz przeciwnie, wprowadzenie odrębnej definicji oznacza objęcie nim w sposób szerszy niż dotychczas określonej grupy osób wykonujących pracę podporządkowaną.

W tej sytuacji w sprawach takich jak niniejsza, brak regulacji zasad zwrotu tych kosztów w zakładowych źródłach prawa pracy lub umowie o pracę, obliguje do ich rekompensaty za pomocą powszechnie obowiązujących przepisów prawa pracy. Powszechnym przepisem prawa pracy jest art. 77⁵ § 1 k.p., zaś podstawowym kosztem związanym z podróżą służbową jest koszt noclegu. Wbrew wywodom skargi kasacyjnej nie ma też podstaw dla zastosowania rozumowania przyjętego w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 14 lutego 2017 r., I PK 77/16 (LEX nr 2258054). Sąd Najwyższy orzekał bowiem w nim w stanie faktycznym, w którym – choć ani w umowie o pracę, ani w regulaminie wynagradzania pracodawca nie określił sposobu rozliczenia kosztów związanych z noclegami - zatrudniony miał zapewnione diety o wartości przekraczającej limit z art. 77⁵ § 4 k.p. Sporne było jedynie, czy zastosowanie znajduje mechanizm gwarancyjny z art. 77⁵ § 5 k.p. Sąd Najwyższy przyjął, że w takim stanie faktycznym po wyroku Trybunału

Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r. do kierowców w transporcie międzynarodowym nie stosuje się przepisów rozporządzeń wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., lecz przepisy zakładowe, które nie są korygowane przez przepisy powszechnie obowiązujące jako bardziej korzystne (art. 9 § 2 k.p.). Dlatego dopuszczalne jest ograniczenie świadczeń z tytułu podróży służbowej do wysokiej i stałej diety, pokrywającej wszystkie wydatki socjalne kierowcy, także z tytułu noclegów. Niezasadny jest więc zarzut naruszenia art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1-5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia o delegacjach zagranicznych oraz w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia delegacyjnego.

Odnosząc się z kolei do zarzutu naruszenia art. 322 k.p.c., należy przypomnieć, że naruszenia tego przepisu powód upatruje w niezastosowaniu tego przepisu zgodnie z poglądami prawnymi wyrażonymi w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 28 marca 2017 r., II PK 28/16 (LEX nr 2323651). Tymczasem z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że - oddalając skargę o wznowienie postępowania - Sąd drugiej instancji kierował się założeniem, zgodnie z którym wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15 nie ma wpływu na treść wydanych w sprawie uprzednio orzeczeń, ponieważ mimo uznania za niekonstytucyjne art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, podstawę prawną przewidującą analogiczne rozwiązanie zawiera art. 2 ust. 7 tej ustawy oraz art. 77⁵ § 1 k.p., stosowany zarówno na podstawie art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców jak i na mocy art. 77⁵ § 3 k.p. Przypomnieć zaś należy, że Trybunał Konstytucyjny nie uznał za niekonstytucyjną regulacji normatywnej przewidującej obowiązek wypłaty ryczałtów z tytułu noclegów dla kierowców w transporcie międzynarodowym, lecz jedynie kaskadowe odesłanie z ustawy o czasie pracy kierowców do przepisów powszechnego prawa pracy w zakresie należności przysługujących z tytułu podróży służbowej (wprost) pracownikom sfery budżetowej. Oznacza to, że Sąd Okręgowy oddalił – do czego miał prawo – skargę o wznowienie postępowania z powodu niezaimplementowania przyczyny wznowienia. W tych okolicznościach nie miał obowiązku stosowania art. 322 k.p.c., co czyni bezpodstawnym zarzut naruszenia tego przepisu przez jego niezastosowanie.

Niezależnie od powyższego Sąd Najwyższy stwierdza, że w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy nie było w ogóle możliwości zastosowania tego przepisu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego rozstrzygnięto, że art. 322 k.p.c. znajduje zastosowanie w sprawach o ryczałt, gdyż użyte w jego treści pojęcie „dochody” należy interpretować rozszerzająco w sprawach pracowniczych jako obejmujące także ryczałty za nocleg (wyrok Sądu Najwyższego z 21 lutego 2017 r., I PK 71/16, LEX 2269111). W sprawie tej Sąd Najwyższy zaakceptował rozliczenie ryczałtu noclegowego według reguł obowiązujących w rozporządzeniu wykonawczym i nie stosował art. 322 k.p.c. do ustalenia wysokości należnego pracownikowi ryczałtu (celem modyfikacji tak ustalonej wysokości należnej pracownikowi kwoty pieniężnej), lecz do wykazania ilości wyjazdów w zagraniczną podróż służbową (przy braku ewidencji takich wyjazdów u pracodawcy oraz prowadzeniu takiej ewidencji przez samego pracownika). Artykuł 322 k.p.c. znajduje bowiem zastosowanie, gdy ustalenie (udowodnienie) wysokości roszczenia napotyka na pewne obiektywne trudności dowodowe (np. wynikające z braku właściwie prowadzonej ewidencji wyjazdów pracowników w podróże służbowe; zob. wyrok Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2018 r., II PK 245/17, LEX nr 2609118). Przepis ten nie stanowi podstawy dla modyfikacji wysokości roszczenia dochodzonego przez pracownika w innych okolicznościach (z innych powodów). Orzecznictwo Sądu Najwyższego dopuszcza także stosowanie art. 322 k.p.c. w sprawach ryczałtowych, gdy ryczałt za nocleg został ustalony w układzie zbiorowym pracy, regulaminie lub umowie o pracę na niższym poziomie niż w rozporządzeniu wydanym na podstawie 77⁵ k.p., gdyż wówczas sąd pracy ma obowiązek badać, czy przyjęty u danego pracodawcy regulaminowy pułap ryczałtu zapewniał pracownikowi realną możliwość zaspokojenia jego potrzeb noclegowych w odpowiednich warunkach (wyrok Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2017 r., III PK 6/17, LEX nr 2428244).

Sąd Najwyższy w obecnym składzie nie podziela natomiast poglądów wyrażonych w wyroku z 28 marca 2017 r., II PK 28/16, w którym przyjęto, że do czasu nowego kompleksowego uregulowania należności za noclegi kierowców w kabinach samochodów transportu międzynarodowego, bądź ustawowego określenia weryfikowalnych warunków zapewnienia kierowcy „bezpłatnego

noclegu”, który potencjalnie nie wymagałby żadnej rekompensaty od pracodawcy, sądy pracy - w przypadkach braku adekwatnych regulacji układowych, regulaminowych lub umownych - mogą ustalać, wartościować i weryfikować uciążliwości oraz niedogodności odbywania noclegów w kabinach samochodów ciężarowych i zasądzać z tego tytułu odpowiednie rekompensaty z uwzględnieniem dyspozycji art. 322 k.p.c., równoważąc w taki sposób konkretne „kabinowe” i sanitarne uciążliwości nocowania pracownika z korzyściami pracodawcy, nad którego pojazdem i ładunkiem kierowca sprawuje niewątpliwie rodzaj „nocnej pieczy” (podobny pogląd wyrażono w wyroku Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2017 r., II PK 245/16, niepublikowany). Powyższe zapatrywania nie znajdują jakiegokolwiek oparcia w treści i funkcjach art. 322 k.p.c. Przepis ten, zawarty w ustawie procesowej, modyfikuje standard dowodowy w sprawach o dochody, w tym ryczały ze stosunku pracy, gdy „ściśle udowodnienie” wysokości dochodzonego roszczenia jest niemożliwe lub nadmiernie utrudnione. Przepis ten nie stanowi natomiast podstawy prawnej dla miarkowania wysokości świadczenia należnego stronie postępowania na mocy postanowień przepisów powszechnie obowiązującego prawa.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną. O kosztach orzeczono na zasadzie art. 102 k.p.c., mając na względzie, że pozwany został zwolniony od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej.